

Motion

1983/84: 2310

Lennart Pettersson m. fl.

Inrättande av ett tekniskt forskningsråd

Den tillämpade tekniska forskningen har under senare år fått förhållandevis betydande anslagsökningar. Samtidigt har statsmakterna stimulerat industrin att söka samarbete med de tekniska högskolorna och därmed förstärka men också utnyttja dessas resurser till stöd för den industriella förnyelsen i Sverige. Detta har också varit riktigt med tanke på det stora strukturproblem som den svenska industrin råkade ut för under 1970-talet. Nedgången i de traditionella basnäringarna måste balanseras med satsningar på nya expansiva branscher. Den hårda satsningen på tillämpad forskning och utveckling rymmer emellertid i sig faror, som man bör vara uppmärksam på. Det finns på sikt ett klart samband mellan kvaliteten på den grundläggande forskningen inom olika vetenskaper och dessas förmåga att generera resultat som kan utnyttjas i olika praktiska tillämpningar. Detta samband existerar också på det tekniska området. Det är de tekniska högskolorna som har det främsta ansvaret för den långsiktiga och inomvetenskapliga kunskapsutveckling som ger den vetenskapliga grunden för framsteg på det industriella området.

Det är en allmän bedömning att den nuvarande situationen inom det tekniska forskningsområdet kännetecknas av en påtaglig obalans. De externa anslagen till de tekniska högskolorna överstiger fakultetsanslagen. Merparten av de externa anslagen fördelas av styrelsen för teknisk utveckling och byggforskningsrådet. De är målinriktade och i stor utsträckning kortsiktiga. På dessa organ ställs krav att resurserna skall ge påtagliga och snabba resultat i industripolitisk mening. De har därför i praktiken begränsade möjligheter att stödja långsiktig inomvetenskapligt motiverad teknisk grundforskning.

Frågan om inrättande av ett tekniskt forskningsråd vid sidan av övriga forskningsråd har länge varit aktuell, men ständigt fått vika för mera omedelbart påträngande och industriellt inriktade anslagsbehov. Vi har emellertid nu, enligt vår mening, kommit i det läget, när det gäller avvägningen mellan grundläggande och tillämpad forskning på det tekniska området, att det är en nödvändighet att ordentligt förstärka grundforskningen om det skall vara möjligt att fortsättningsvis få ut full effekt av satsningarna på den tillämpade tekniska forskningen.

I likhet med andra vetenskapsområden bör det därför för det tekniska området inrättas ett fristående tekniskt forskningsråd till stöd för kvalitativ grundforskning vid de tekniska högskolorna. Ett sådant forskningsråd bör tilldelas resurser dels genom att nya pengar tillförs den tekniska forskning-

en, dels genom omfördelning från organ som stödjer tillämpad teknisk forskning, främst STU och BFR. På samma sätt som övriga forskningsråd bör det vara fristående från organ som stödjer tillämpad forskning för att inte medvetet eller omedvetet styra in på kortsiktiga satsningar.

Ett annat sätt att förstärka den tekniska grundforskningen är att de direkta högskoleanslagen höjs genom inrättande av nya permanenta forskningstjänster. Detta behöver med all sannolikhet också ske. Höjningen av de direkta högskole- och fakultetsanslagen kan emellertid av flera skäl inte ersätta behovet av ett tekniskt forskningsråd. För det första behövs ett övergripande tekniskt forskningsråd av samma skäl som ledde till inrättandet av tidigare forskningsråd, nämligen som en flexibel anslagsresurs som kan stötta nya inriktningar och högkvalitativ grundforskning, oavsett hur de fasta anslagen fördelar sig. För det andra innebär inrättandet av ett tekniskt forskningsråd ett erkännande av denna grundforskningslikaberättagande jämfört med annan inomvetenskaplig forskning.

Det har diskuterats om en ändrad inriktning av STU:s projektstöd till de tekniska högskolorna skulle kunna minska behovet av ett särskilt tekniskt forskningsråd. Enligt vår mening är detta inte möjligt. Dels anser vi att även STU skulle tjäna på om detta organ något bantades och dessutom renodlade sin inriktning, dels skulle grundforskningsanslag som direkt eller indirekt styrs av organ som främst har ansvar för tillämpad forskning och utveckling alltid riskera att inriktas mot det kortsiktiga och konventionella.

Med hänvisning till vad som anförts i motionen hemställs

att riksdagen uttalar sig för inrättande av ett tekniskt forskningsråd.

Stockholm den 25 januari 1984

LENNART PETTERSSON (s)

KURT HUGOSSON (s)

KURT OVE JOHANSSON (s)